På den anden side af Albanien.

September 2025

P**å den anden side af Albanien.**

Efter et par dage i Albanien er det gået op for mig, at mit forhåndsindtryk af landet er 'noget' ved siden at virkeligheden.

Inden afrejsen forsøgte jeg at sætte mig lidt ind i landets historie og nutidige situation ved at læse bogen afAndkjær T. Poulsen: "De har ikke mere mælk. Albaniens vej" (1997). Høre Podcasten "Den albanske mafia 1,2,3" af Kristoffer Lind (2022) samt lytte til lydbogen om selvbiografien af Lea Ypi: "Fri; at blive voksen ved historiens afslutning (2021).

Beretningerne gav mig et indtryk af et land med en dramatisk historie, hvor diktatur, arbejdslejre, censur ogisolering fra ikke kommunistiske lande, havde været befolkningens vilkår i mange år.

Min forventning var åbenbart, at møde et mindrebemidlet støvet sovjetpræget land med mangel på de mest elementære goder. Med en skjult fortid uden opgør. Med en nedtrykt befolkning med 'rynker i panden'.

Dette billede fik jeg udfordret kontant ved mødet med storbyen Tirana, der ligner enhver bygningsekspanderende hovedstad i Europa. Overdådige forretningskvarterer med 'alt hvad hjertet begærer', spritnye hurtige biler som fyldte byens gader op. Unge og ældre venlig og imødekomme albanere, der klæder sig som andre europæere og udtrykker styrke og mod på fremtiden.

Jeg ser frem til at få mine fordomme yderligere punkteret de par næste dage, hvor vi skal besøge De albanske alper og strandene ved Adriaterhavet.

Opgør med fortiden.
I min forberedelse til Albaniensturen havde jeg læst og hørt om diktatoren Enver Hoxha, der frygtede en kommende atomkrig og beordrede befolkningen til at bygge beskyttelsesrum til 'alle'.

Det blev til i alt 175.000 betonbunkere fordelt over hele landet. Bunkerne ligner toppen af en paddehat og har måske skulle 'matche' atombombens udseende efter en sprængning.

Byggeprojektet betød, at der ikke var 'råd' til andre - mere jordnære projektet - som boliger, veje og andre dagligdags fornødenheder, med sult, frygt og armod til følge. De utilfredse og de mistænkelige borgere blev overvåget, forfulgt og ofte elimineret.

Bunkermuseet, der ligger i centrum af Tirana fortæller denne historie udover andre 'hårrejsende' beretninger om diktatorens vanvid. Bunkermuseet var beregnet til diktatorens og den lydige administrations hovedkvarter under en eventuel atomkrig.

I dag er de forskellige rum fyldt med dokumentation af den ufattelige lidelse, som den albanske befolkning har måtte stå model til indtil Enver Hoxha's død. Hvor den absolutte kontrol blev afløst af et totalt anarki med laissez faire og markedsøkonomi som den nye 'orden'.

Et optimistisk valgsprog formuleret af Primo Levi kan måske hindre fremtidige hændelser at samme kaliber:"Den, som glemmer sin fortid, er dømt til at genleve den", står der på en af museets plancher. Et håb til inspiration for andre undertrykte folk i en usikker tid.

Man går forstemmet fra museet og undres over, hvad der kan få mennesker til at begå denne type af ondskab. Banal var den ikke for dem, som den gik ud over.

Homestay styrker venskabet.

Hvordan kan ondskaben i verden modvirkes og håndteres? Det har foreningen People to People et bud på: Ved at besøge og bo hos hinanden kan fremmede blive til bekendte og fjendskab kan blive til venskab!

Foreningen blev etableret på baggrund af 2. Verdenskrigs grusomheder og har i tidens løb bragt mange forskellige nationer og befolkningsgrupper sammen.

Jeg har selv besøg de fremmede i blandt andet Mongoliet, Peru og Sydafrika og har udvidet mit syn på, hvad det vil sige at være et menneske i verden.

For hvert land, som jeg har besøgt har mødet med landets beboere udfordret mine fordomme og åbnet mine øjne for menneskelivets mangfoldighed og universelle værdi.

I Albanien har vi boet hos gæstfrie og imødekommende lokale familier, der har åbnet deres døre for os. Vi har spist deres livretter, smagt deres høst fra haven og hørt deres historie, herunder om livet under et kommunistisk system.

Vi har lært at frihed, indflydelse og individuel respekt ikke er noget givet, men er noget, der skal kæmpes for hver dag.

Vi ser frem til et gensyn i Danmark med de albanske familier, som gav os en uforglemmelig oplevelse.

En overset naturperle med skjulte udfordringer.

På trods af Albaniens mange udfordringer og prøvelser igennem tiden med fundamental kommunisme og tankeløs liberalisme samt de personlige og økonomiske tab, som de to ideologier har påført befolkningen,er der dog noget, som ingen - endnu - helt har taget fra dem:

En betagende natur med himmelstræbende, forrevne bjergtinder, skovklædte, snoede kløfter med brusende vandfald og stille rislende kilder samt vidstrakte, hvide strande; er stadig det syn, som landets egne beboere har, samt den oplevelse, som et voksende antal udenlandske besøgende mødes med ved ankomst til landet.

Landets lukkede grænser har igennem mange år, 'beskyttet' befolkningen og naturen mod profitjagten og den uhæmmede økonomiske vækst, som er en af de mange udfordringer, som resten af Europa står overfor.

Der er for eksempel den øgede mængde af plast- samt andet emballageaffald, der efterlades overalt i naturen og i byerne, hvilket underminerer naturens og menneskenes mulighed for at leve bæredygtigt og i harmoni med naturen og menneskets grundlæggende vilkår for et godt liv.

Et andet eksempel er det trafikkaos, der møder bilisterne på de mange vejprojekter, der skal gøre trafikstrømmen 'flersporet', for at vi alle kan komme 'hurtigere igennem livet'. Den megen ventetid og de trafikpropper, som den øgede bilisme har ført med sig, er ikke noget der indtil videre har fremmetlivskvaliteten.

Et tredje eksempel er byggeriet i historiske-og naturskønne områder uden hensyn til kulturelle værdier og naturens skrøbelighed. Fx store og 'brutale' hotelkomplekser, der 'skygger' for historiske bygninger i byerne eller som ligger i 'vandkanten', uden respekt for vandets- og strandkantens tidligere beboere.

Disse tegn ses nu også i Albanien.

-Plast- og emballageaffaldet fandtes mange steder på vores vej gennem landet. Elementæreaffaldssystemer findes i byerne, men der er fx. intet organiseret pantsystem.

-Nyere CO2-belastende biler overfylder vejene og giver lange ventetider og 'kort lunte' hos chaufførerne. Langs vejene er der 'usandsynlig' mange tankstationer, men forbavsende få ladestandere.

-Strandpromenaderne er bebygget med enorme, spektakulære betonbyggerier tæt på vandkanten, så strandgæsterne og andre levende væsner, må ligge som 'sild i en tønde' på de sparsomme strandarealer.

Håbet for en mere bæredygtig fremtid synes svag. Naturen er presset. Den lokale erfaring med politikernes evne og vilje til at håndtere denne udfordring er dårlig og en slagkraftig folkelig bevægelse og tydelig stemme er svær at få øje på eller at kunne høre.

Måske kan EU hjælpe denne proces på vej. Vi krydser fingre herfor.

Poul Grosen Rasmussen
30.10.2025